

Det historisk-filosofiske fakultet

Utdanningsmelding 2004-2005

1 Studietilbudet ved fakultetet

Høsten 2004 var det oppstart på 5 nye studieprogram, hvorav 2 er en del av fakultetets satsing på lærerutdanningen. De nye studieprogrammene er: Bachelorprogram i europastudier, Bachelorprogram i kjønnsstudier, Bachelorprogram i retorikk, 5årig lærerutdanning, integrert mastergrad i fremmedspråk og 5årig lærerutdanning, integrert masterprogram i nordisk.

Studieprogram	2003-2004	2004-2005	Endring
Årsstudium	17	17	0
Bachelorprogram, tverrfaglige (HF)	8	8	0
Bachelorprogram, tverrfakultære	2	5	+3
Bachelorprogram, åpne	3	3	0
Masterprogram	26	26	0
Integrerte masterprogram	0	2	+2
Sum	56	61	

I 2004-2005 har HF-fakultetet også utviklet enkeltemner som inngår i studieprogrammer administrert av andre fakultet. Dette gjelder Bachelorprogram i helsefremmende arbeid (PS), Bachelorprogram i helsefag – Logopedi (PS) og Bachelorprogram i kognitiv vitenskap (SV). I tillegg kommer nye emner som inngår i programmene, tverrfaglige og tverrfakultære.

2 Studentdata: opptak, studenttall, gjennomføring

2.1 Opptak

Gjennom Samordna opptak ble det i studieåret lyst ut 1165 studieplasser på lavere grad, inkludert integrert master i lærerutdanning. Det meldte seg 1765 primærsøkere, og 1491 ble tatt opp. En del av søkerne var å regne som interne. Tallet på nye studenter på lavere grad høsten 2004 var 989, i tillegg kommer 39 på lærerutdanningen.

De nye studentene fordelte seg slik:

- Bachelorprogram og lærerutdanning 644
- Årsstudium 384

Til masterprogramma var det opptak i begge semester. Høsten 2004 var det 610 søkere, 178 ble tatt opp. Våren 2005 var det 134 søkere, 100 ble tatt opp.

2.2 Resultat 2004-2005

Gjennomsnittlig studenttall i studieåret var 4270. Det er en nedgang på 288 i forhold til foregående år. Nedgangen er på lavere grad, og vi regner med at den er et resultat av overgang til 3-årig bachelor. På høyere grad er det nedgang i studenttallet i vårsemesteret 2005 mens gjennomsnittstallet i studieåret er uendret. Ikke alle fag tok opp nye studenter våren 2005.

Eksamener målt i studiepoeng regnet om til årseksamener og studiepoeng per student er følgende sammenliknet med forrige studieår:

	studiepoeng		stp/stud	
	2003 -04	2004- 05	2003-04	2004-05
Lavere grad	2132	1953	36,6	36,8
Høyere grad	445	504	28,5	32,3
Videreutdanning	142	176	29,4	33,6
Sum	2619	2533	34,5	35,6

Fakultetet sender særskilt resultatrapport for studieåret 2004-2005 sammenliknet med resultatmålene som er stilte i budsjett/årsplan. Hovedtallene i rapporten er følgende:

	Mål 05	Res 04-05	Avvik
Studiepoeng/årsheter	2567	2533	-34
Kandidater høyere grad	180	218	38
Studiepoeng pr student	37,5	35,6	-1,9

2.3 Frafall

Data om de førstegangsregistrerte studentene for de tre siste opptakskullene viser at andelen av studenter som fortsetter i 2. semester har økt fra 81% for kullet H2002, til 84% for kullet H2004. I senere semester er frafallet større.

Materiale fra utdanningsplanene viser at en del av de nye studentene ikke tar noen eksamen i løpet av første studieår. Dette gjeld særlig årsstudentene. Av 376 årsstudenter var det 141 som ikke tok noen eksamen høsten 2004. Av bachelorstudentene var det 89 uten avlagte studiepoeng.

Fakultetet tar kontakt med de studentene som mangler 30 studiepoeng eller mer i forhold til utdanningsplanen, for å inngå ny utdanningsplan eller avslutte studieretten. En stor del av disse slutter etter første semester. Det er levert særskilt rapport om dette.

3) Kvalitetssikring og utvikling

Iverksetting av kvalitetssikringstiltak er en del av arbeidet med studieprogrammene og undervisningsfagene. Evaluering og vurdering av egne prestasjoner kommer mye sterkere inn nå enn tidligere. Fakultetet har, i studieåret 2004/05, satt fokus på tre felt på lavere grad.

- Sammenhengen i førstesemesteret ved HF
- Skriving i studieprogrammene.
- System for bruk av programsensorer og evalueringsrutiner

På høyere grad har fakultetet laget en handlingsplan for gjennomføring av masterstudiet.

3.1 Eksamen/vurdering

Fakultetet bruker disse vurderingsformene:

Skoleeksamen
Muntlig eksamen
Hjemmeeksamen
Mappevurdering
Semesteroppgave

Justerende muntlig
Ulike former for undervisningsvurdering (gloseprøver, muntlige tester)
Gruppeeksamen
Konsserter
Greidd på grunnlag av frammøte

Vurderingsuttrykkene er (1) bokstavkarakterskala fra A-F, i samsvar med UHR's kvalitative beskrivelse, og (2) bestått/ikke bestått.

3.2 Sensorordning

Fakultetet bruker fremdeles ekstern sensor i utstrakt grad. På bachelornivå brukes en intern og en ekstern sensor. Etter innføring av reformen har vi, på en del emner, bare brukt ekstern sensor som ledd i kvalitetssikringen, slik at denne har fått et utplukk av oppgaver/mapper. I noen emner har instituttene gått over til bruk av bare interne sensorer.

På masteroppgaven bruker vi kommisjoner med tre sensorer, to interne og en ekstern

I tillegg har vi opprettet programsensor på 9 studieprogram og 11 undervisningsfag.

3.3 Evaluering av program og emne

Fakultetet arbeider fremdeles med å finne en mer enhetlig form på evalueringsarbeidet. Instituttene har, i år, for første gang brukt Utdanningsavdelingens "Verktøy for kvalitetssikring." Resultatene fra evalueringsoppleggene er lagt inn i databasen. De fleste instituttene har fulgt opp dette, men vi har en del igjen å gjøre når det gjelder rutiner for rapportering, og oppfølging av evalueringsresultatene.

Fakultetet utarbeidet i vårsemesteret rapporten "Intern evaluering av emner". Rapporten gir retningslinjer for instituttene om hvordan evalueringen skal gjennomføres. (etter modell fra MN - fakultetet). 1/3 av emnene skal evalueres årlig. Hvert emne skal evalueres minst en gang i en treårs periode. Instituttene lager årlig en rapport om evaluerte emner og eventuelle oppfølgingstiltak, som skal legges inn i det elektroniske rapporteringssystemet innen 20. august hvert år.

Programmene evalueres etter avtale med programsensor, og skal rapportere hvert fjerde år. Fakultetsstyret avgjør hvilke program som skal evalueres. Fakultetet har en programsensormappe med informasjon, og en mal for evaluering. Fagmiljøene/programstyrene avgjør selv om de ønsker en større evaluering etter fire år, eller mindre, mer temabaserte evalueringer.

Våren 2005 bestemte fakultetsstyret at programmene Antikke studier, Idefag, Midtøsten-kunnskap og Språk og informasjon skulle evalueres av programsensor. Språk og informasjon har hatt et evalueringsmøte med programsensor, studentrepresentanter og representanter fra programstyret og administrasjonen.

Metodene som benyttes i evalueringen er spørreskjema på nett (noen via MiSide) og papir, mindre, muntlige underviseevalueringer i tillegg til gruppesamtaler og individuelle samtaler. Nordisk institutt har gjennomført et prøveprosjekt på 100 nivå med utviklingssamtaler der studenter, lærere og undervisningsassistenter er til stede. De oppsummer slik:

”Dette er en viktig erfaring som viser at når det er samarbeid og sammenheng mellom ulike undervisnings/arbeidsformer fungerer det positivt for læring. Særlig blir dette tydelig når andre kurs med flere lærere, og der det ikke har vært lagt til rette for samarbeid de imellom, har dette vært påpekt som en svakhet.”

3.4 Rammebetingelser

Når det gjelder de fysiske rammevilkårene er plassmangel en faktor som går igjen. Det er vanskelig å finne lokaler til forelesninger, gruppeundervisning og egenstudier. Dette blir et problem i forhold til planlegging av virksomheten. I "Rapport fra gruppen som har sett på det fysiske læringsmiljøet ved HF, UiB (2005)" vises det til dårlig merking av bygninger, lite lys på lesesalsplasser og dårlige arbeidsforhold for studentene. Det meldes også om mye støy på lesesalene. Fakultetet følger opp funnene i rapporten, i samarbeid med HFSU og Eiendomsavdelingen.

Når det gjelder støttesystemer som Studentportalen, StudWeb, Syllabus og FS, viser rapportene fra instituttene at dette er verdifulle informasjonskanaler og arbeidsredskaper. Fra administrativt hold har det kommet meldinger om at det er vanskelig å få tilpasset fakultetets og fagenes spesielle behov, noe som betyr at systemene ikke har den smidighet en kunne ønske. Det oppleves også frustrerende at systemene ikke har kapasitet til å takle perioder med særlig høy aktivitet, som semesterstart.

HF - fakultetet åpnet sitt nye bibliotek i år. Biblioteket fungerer som læringssenter, og vil kunne berike fakultetet både faglig og miljømessig.

Samarbeidet med HFSU er godt, og studentene er representert i utvalg og arbeidsgrupper.

3.5 Hovedfunn fra evalueringene og tiltak for oppfølging

Studentene er, som tidligere, stort sett fornøyd med undervisningen når det gjelder innholdet. Også i år etterlyser de mer undervisning, både forelesninger og kollokvietimer. Det er rapportert inn som et problem at det er for stor arbeidsmengde på en del emner. Ved innføring av mappevurdering, og mer skriving i studiene, har vi sett en tendens til at slike emner prioriteres, noe som kan føre til svakere resultat samlet. Her skal fagmiljøene gå gjennom emneporteføljen og se på eventuelle tilpassinger av vurderingsformer.

Det rapporteres om stort arbeidspress for de vitenskapelig ansatte. Vurderingsformer som mappe, veiledet semesteroppgave, og tettere oppfølging av hver student har skapt problemer, særlig for fag med få vitenskapelig ansatte.

Fakultetet satser mye på veiledning på lavere grad, og etter innføring av reformen har dette blitt en større oppgave for studieveilederne. Studentene er, i stor grad, fornøyd med informasjonen om studier og fag. Her er en oversikt over antallet veiledninger på fakultetets informasjonscenter 04/05. I tillegg kommer studieveiledninger som gis på instituttene. (Vi har dessverre ikke oversikt over faglig veiledning på lavere grad.)

Totalt veiledninger	623
Valg av emner og oppbygging av grad	367
Utdanning i utlandet	129
Master	77
Jobbmuligheter og yrkesvalg	73
Bytte av program	54

PPU og lærerutdanning	33
Inpassing av emner inn/utland	24
Godkjenning av studier i utlandet	23
Sykemelding/permisjon	19
Bytte til annet universitet i Norge	13
Eksamen	13
Andre emner enn i programmet	9
Heng (114 innkalt av fakultetet)	127
Sevu	5
Fra gammel til ny ordning	4
Personlige problemer	3
Bor borte	2
Problemer med foreleser/veileder	1
Spesielle tilpasninger	1

I rapporten "Samanhengen i førstesemesterstudiet ved HF, arbeidgrupperapport" har det kommet frem opplysninger som vil forbedre opplegget for våre nye studenter. Fokus har vært å integrere de ulike emnene som studiet består av bedre, for å øke den faglige kvaliteten, bedre skriveopplæringen, og slik bedre gjennomstrømmingen. Dette vil også kunne minske graden av frafall.

Arbeidet med programmene prioriteres i fakultetets plan for 05/06. Fakultetet vil også videreføre anbefalinger som er kommet frem i "Skriving i bachelor-, master- og PHD - programmene på HF - fakultetet – rapport fra arbeidsgruppen (2004)". Gruppen har kommet med forslag som går på tvers av fag og program, og som vil kunne resultere i en generell kvalitetsheving når det gjelder skriving, i våre studietilbud.

3.6 Tiltak retta inn mot høyere grad/arbeid med avhandling

Fagmiljøene og de administrative miljøene trenger å samkjøre innsatsen knyttet til å øke gjennomstrømmingen. Denne samkjøringen må ha varige strukturer for oppfølging og kvalitetssikring som mål. Fakultetet utarbeidet derfor en ny handlingsplan for masterprogrammene våren 2005. Planens hovedmål er å øke gjennomstrømmingen på høyere grad.

Målet skal nås gjennom følgende tiltak:

- Arbeide frem gode retningslinjer og rutiner for opptak, permisjoner, deltidsstudier, og forsinkelse
- Bedre den systematiske oppfølgingen av studentene i mottak, under studiet og ved avslutningen av studiet.
- Styrke veiledermiljøene gjennom opplæring
- Utvikle fellestiltak rettet mot alle høyeregradsstudentene ved HF
- Samkjøre og avklare rolle- og ansvarsfordeling mellom institutt og fakultet, og mellom administrativt og vitenskapelig personale.

En del av tiltakene i planen er allerede iverksatt, med særlig vekt på informasjon om studierett og mastergradens omfang.

3.7 Hovedpunkt i kvalitetsarbeidet ved fakultetet

- Styrke mottaket av nye studenter gjennom et helhetlig førstesemesterstudium

- Styrke skriveopplæringen på alle nivå
- Forsette utvikling av gode undervisnings- og fagtilbud
- Øke kvaliteten på veiledning
- Fange opp studenter som viser mangel på progresjon, både på høyere og lavere grad.
- Utvikle evalueringsoppleggene og se på metoder for oppfølging av resultatene.
- Rutiner for programevaluering

4.0 Analyse

4.1 Vurdering av studie- og fagtilbudet

Fakultetet tilbyr et bredt utvalg av tverrfaglige program, og fagemner med høy faglig kvalitet. Mange program har flere kull virksomme, og det er stor aktivitet. Fem nye program er opprettet i 04/05. Med de erfaringer fagmiljøene nå har gjort seg etter kvalitetsreformen ser vi det som sentralt å gå gjennom fakultetets program- og emneportefølje. Det fagmiljøene skal se på er om program/emner skal endres, slås sammen eller legges ned.

Vi er også interessert i se på ressursbruken i undervisningen, og å se på sammenheng og dynamikk mellom ulike vurderingsformer.

4.2 Status i kvalitetsarbeidet og vurdering av læringsmiljøet

Fakultetets faglige miljøer har lange tradisjoner for kvalitetsarbeid som del av sin virksomhet. Det som er nytt er den felles virksomheten som pålegges fakultetet fra sentralt hold. Det er en tendens til at noen fagmiljø tenker mer fag enn program, noe som gir seg utslag i evalueringsarbeidet. Bruken av programsensor, og felles redskaper som "Verktøy for kvalitetssikring" kan fungere som viktige bindeledd mellom fag og program. Fakultetet har også fått en sterkere koordinerende rolle i kvalitetssikringsarbeidet, og kan bidra med støttefunksjoner for instituttene.

For studenten betyr bruken av nye evalueringsmetoder som gruppesamtale, utviklingssamtale og underveisevaluering tetter oppfølging, og større grad av påvirkingsmulighet.

Omorganiseringen av den utdanningsvitenskapelige virksomheten ved UiB har økt bevisstheten om ansvaret for lærerutdanningen ved fakultetet, og det vil være viktig å arbeide frem en plan for satsing på lærerutdanningen i årene som kommer. En slik plan må også inneholde system for kvalitetssikring.

Når det gjelder forbedring av det fysiske læringsmiljøet er fakultetet, i mange saker, avhengig av et tett samarbeid med sentrale institusjoner som Eiendomsavdelingen og Utdanningsavdelingen.

4.3 Resultatoppnåelse

Nedgangen i avlagte studiepoeng skyldes i hovedsak nedgang i studenttallet. Vi har foreløpig ikke greidd å bedre gjennomføringen slik at studiepoengproduksjonen fra 2003 opprettholdes, men studiepoeng per student øker med litt over 1 studiepoeng. Fakultetet arbeider for å nå målet på 37,5 studiepoeng per student i løpet av 2005/06. Ved innføring av reformen har fakultetet fått en mye mer oversiktlig studentmasse. Utdanningsplaner og nye rutiner som sanering av studieretter, strengere frister på høyere grad, og oppfølgingssamtaler med studenter på lavere grad vil bedre studiepoengsstatistikken. Vi må også se hva vi kan gjøre for å få forbedret resultatene på de store emnene med mange oppmeldte studenter. En tilpassing

av vurderingsformene, og en balansering av studentenes arbeidsmengde per semester vil også kunne slå ut positivt på statistikken. Kandidattallet på høyere grad viser en positiv utvikling.

4.4 Samlet vurdering

Fakultetet har alltid lagt vekt på å vurdere sin egen virksomhet, og fagmiljøene er dynamiske og kritiske i sitt kvalitetssikringsarbeid. Arbeidet er meget tidkrevende, og oppfølging av resultatene fra evalueringen krever ressurser. Fagmiljøene, og ikke minst de administrativt ansatte, melder om et manglende samsvar her, og ønsker mer støtte til dette arbeidet. Fakultetet vil fortsette å gi støtte til utviklingsprosjekt og utprøving av nye undervisnings- og vurderingsformer. I tillegg vil vi fortsatt legge vekt på forbedringer av metoder, og prøve å forenkle systemene.

En utfordring for fakultetet vil også være å forankre arbeidet med resultatoppnåelse og kvalitetssikring i den nye instituttstrukturen.